

**Kirkkonummi
Kantatie 50 (Kehä III)
aluevaraussuunnitelman
alueen, välillä Sundsberg
Vanha Jorvaksentie,
muinaisjäännösinventointi
2016**

Timo Jussila

Tilaja: Destia Oy

Sisältö

Perustiedot	2
Inventointi	3
Kartat	5
Vanhoja karttoja	8
Havaintopaikat	11
1 KIRKKONUMMI SUNDSBERG ETELÄ 1	11
2 KIRKKONUMMI SUNDSBERG ETELÄ 2	12
3 KIRKKONUMMI SUNDSBERG ETELÄ 3	13
4 KIRKKONUMMI SUNDSBERG ETELÄ 4	17

Kansikuva: Porkkalan vuokra-ajalta peräisin oleva korsu tms. varustus (kohde 3).

Perustiedot

Alue: Kirkkonummi, kantatie 51:n (Kehä III) aluevarauksen alue Sundsbergin liittymän tasalta etelään n. 1.2 km, Vanhan Jorvaksentien tasalle.

Tarkoitus: Selvittää sijaitseeko alueella, minne on suunniteltu uusia liittymiä ja tienparannusta ja tiealueen laajentamista, kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita kulttuurihistoriallisia jäännöksiä.

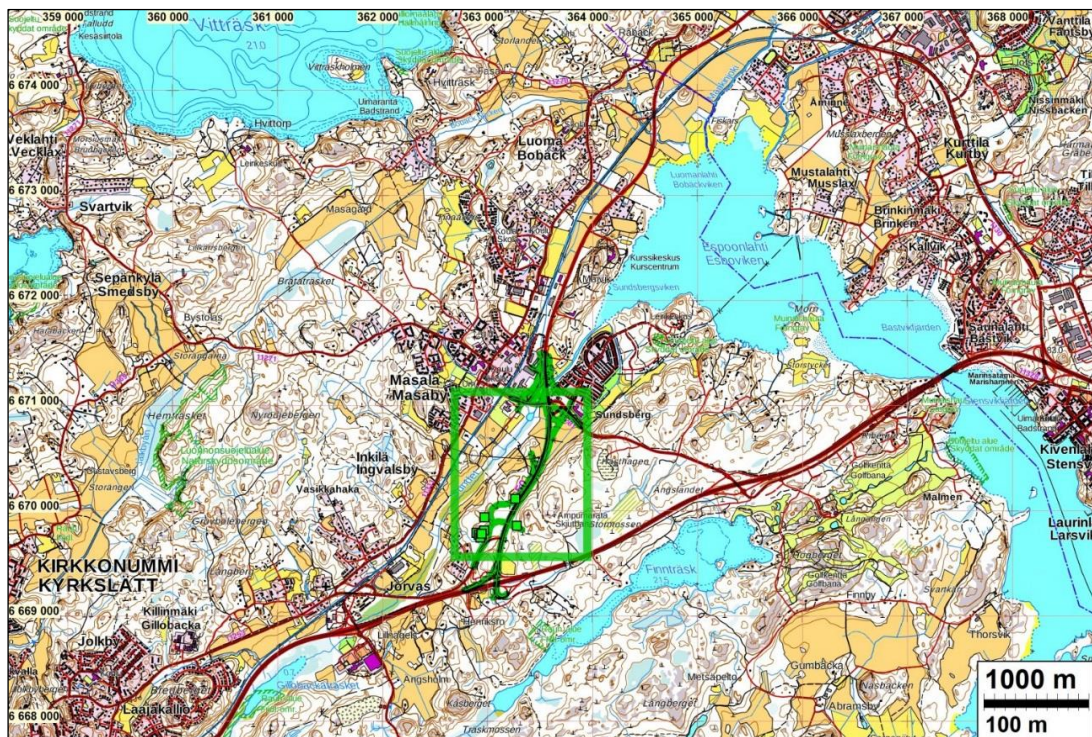
Työaika: maastotyö 9.4.2016

Kustantaja: Destia Oy

Tekijät: Mikroliitti Oy, Timo Jussila.

Aiemmat tutkim: Alueen eteläosassa Rostedt 2007.

Tulokset: Tutkimusalueelta ei tunnettu ennestään kiinteitä muinaisjäännöksiä. Tutkimusalueella ei havaittu kiinteitä muinaisjäännöksiä. Alueella on yksi rakennuksenpohja (kohde nro 1), joka vaikutti suhteellisen nuorelta, sekä epämääräinen kivilatomus (2) ja Porkkalan vuokra-aikaisia maarakenteita, mahdollisia korsujen jäänteitä (2 ja 4). Nämä kaikki luokiteltiin muiksi kulttuurihistoriallisiksi kohteiksi.

Tutkimusalueen sijainti vihreän suorakaiteen sisällä.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa (Euref) ellei muuta mainittu. Maastokartat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta talvella v. 2016 ellei toisin mainittu. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat digitaalaisia. Valokuvat ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä.

Inventointi

Destian Infrasuunnittelu on laatimassa Uudenmaan ELY-keskuksen Liikenne ja infrastruktuuri-vastuualueen ja Kirkkonummen kunnan toimeksiannosta hanketta Kantatie 50 Kehä III välillä kantatie 51 – Mankki, aluevarausuunnitelmaa. Suunnitteluosuus on pituudeltaan 5,3 km ja sijoittuu kokonaisuudessaan Kirkkonummen kunnan alueelle. Hankkeessa laaditaan aluevarausuunnitelma Kehä III:n muuttamiseksi 2+2-kaistaiseksi, ja lisäkaistojen lisäksi suunniteltuun kuuluu kolmen uuden eritasoliittymän suunnittelu sekä rinnakkaistiejärjestelyt.

Suunnittelun lähtöaineistojen täydentämiseksi suunnitteluosuudelle tarvittiin muinaisjäännöskartoitus noin 1 km:n pituiselle osuudelle Kehä III:n molemmin puolin, alueelle jota ei ole aiemmissa inventoinneissa tutkittu. Destia Oy tilasi kyseisen alueen muinaisjäännösinventoinnin Mikroliitti Oy:ltä. Maastotyö suoritettiin huhtikuun 9. päivänä, erinomaisissa tutkimusolosuhteissa. Sää oli kostea, mutta valo ja näkyvyys metsässä olivat vuodenajasta johtuen hyvät. Lunta tai routaa en alueella havainnut.

Tutkittu alue käsitti Sundsbergin eteläpuolella olevan peltoalueen Kehä III:n itäpuolella, minne on kaavailtu uutta liittymää. Kehä II:n länsipuolella kuului tutkimusalueeseen peltoaluetta vain aivan tien varsilla. Etelämpänä Kehä III:n länsipuolella, sähköaseman tasalta etelään, pääosin metsäisellä alueella, minne on kaavailtu uusia liittymiä ja rinnakkaisteitä, tarkastettiin maastoa 100-300 m etäisyydelle Kehä III:sta. Länsipuolista metsäaluetta tarkasteltiin maastoa aivan tien varrelta ja yhdessä kohdin kauempana. Alueen maaperä on hienoaineksista moreenia, paikoin avokalliota tai ohuen maakerroksen peittämää kalliota. Pohjoisosan peltoalue on savista moreenia. Maaperä on yleisesti varsin kivikkoista ja kosteapohjaista.

Vuonna 2015 allekirjoittanut inventoi nyt tutkitun alueen itäpuolista metsä-aluetta (Kirkkonummi Finnräsk, Kurkirannan kaava-alueen pohjoisosan muinaisjäännösinventointi 2015). Tuolloin inventoin maastossa pieneltä osin myös lähellä kehä III:n vartta, tämän inventoinnin tutkimusalueen liepeillä. Kirkkonummella on suoritettu perusinventointi v. 1963 (Veikko Lehtosalo), mutta ei ole tietoa onko nyt tutkitulla alueella tuolloin kuljettu. Alueen eteläosaa on inventoitu v. 2007 (Rostedt, Länsi-Jorvaksen ja Inkilän Osayleiskaavan inventointi). Heti nyt tutkitun alueen länsipuolella on inventoitu viimeksi v. 2012 (Satu Koivisto, Kirkkonummi Vitträsk, kaava-alueen inventointi). Sundsbergissa on tehty koekaivaus v. 2011 (Poutiainen & al: Kirkkonummi Sundsberg, muinaisjäännöskartoitus 2011).

Tutkimusalueelta ja aivan sen lähialueelta ei tunneta ennestään muinaisjäännöksiä. Sundsbergin liittymän pohjoispuolen kupeessa on sijainnut Sundsbergin rustholli (Sundsberg Gavelbacka). Alueen itäpuolella 300 m on Porkkalan vuokra-ajan aikaisia taisteluhaudan jäännöksiä. Alueen länsipuolella, Sundetin jokiuoman länsipuolella on useita historiallisen ajan muinaisjäännöksiä (hist. aikaisia kylä- ja talotontteja).

Alue sijoittuu 5 – 25 m korkeustasoille, pääosin 10-20 m korkeusvälille. Litorinameren transgression (n. 5500-4700 eKr.) aikainen rantataso on alueella n. 37 m tasolla. Korkeustason perusteella alueella voisi periaatteessa sijaita esihistoriallisia, rantasidonnaisia muinaisjäännöksiä myöhäiskivikaudelta rautakaudelle.

Vanhojen karttojen perusteella (ks. lähdeluettelo) alueella ei ole koskaan ollut asutusta, eikä kartoilta paikannu alueelle mitään potentiaalisiksi muinaisjäännöksiksi arveltavaa. Alueen pohjoisosaa on kuulunut Sundsbergin rusthollille ja se on ollut peltoa ainakin 1700-luvulta lähtien. Alueen eteläosa on ollut Hulluksen rusthollin ja Ingvalsbyn metsää. Alueen itälaitamilla, Kehä III:n itäpuolella, suunnitellun teialueen ulkopuolella on v. 1871 kartalle merkitty torppa Hulluksen maille. Aiemmissa ja myöhemmissä kartoissa ei torppaa ole. Torpanpaikka on hävinnyt.

Alueella en havainnut esihistorialliselle asuinpaikoille soveliaista maastoa. En myöskään havainnut rajamerkkejä. Alueelle ei sijoitu vanhojen kylärajojen kulmapisteitä eikä 1700-luvun kartoille ole merkitty pyykkejä – niitä on ollut lännessä Sundetin uoman varsilla ja kauempana idässä metsäalueella. Alueen pohjoisosassa havaitsin rakennuksen pohjan, joka on varsin sammalpeitteinen, mutta siinä oli kiviperustassa pari kiveä jossa näkyi poran jälkiä (kohde 1), minkä perusteella arvelen sen olevan suhteellisen nuori. Alueen eteläosassa havaitsin epä-määräisen kivilatomuksen, jonka funktio jäi epäselväksi – saattaa olla lasten leikkiäkin (kohde 2). Alueen eteläpäässä on useita, ilmeisesti Porkkalan vuokra-ajalta peräisin olevia maarakenteita, mahdollisesti korsujen tms. jäännöksiä (kohteet 3 ja 4). Nyt havaittuja jäännöksiä en katsonut kiinteiksi muinaisjäännöksiksi, mutta ne ovat kaikki luokiteltavissa muiksi kulttuurihistoriallisiksi kohteiksi (kaavamerkintä S) – paitsi kivilatomus joka voisi jäädä muksi kohteeksi.

14.4.2016

Timo Jussila

Karttalähteet:

B20 14/1-7 Inkilä Ingvalsby ja Hullus, 1761, 1765 ja 1778 (Kansallisarkisto)

B21a 18/1 Sundsberg 1797 (Kansallisarkisto)

Kirkkonummen pitäjänkartta 1840-luvulta (Kansallisarkiston digitaaliarkisto)

Senaatinkartta VI 28, 1871 (Kansallisarkiston digitaaliarkisto)

Peruskartta 1961 (mml Vanhat painetut kartat –sivusto)

Harju, Sakari 2012. Kuninkaan kartasto Etelä-Suomesta 1776–1805. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia (osa 1373)

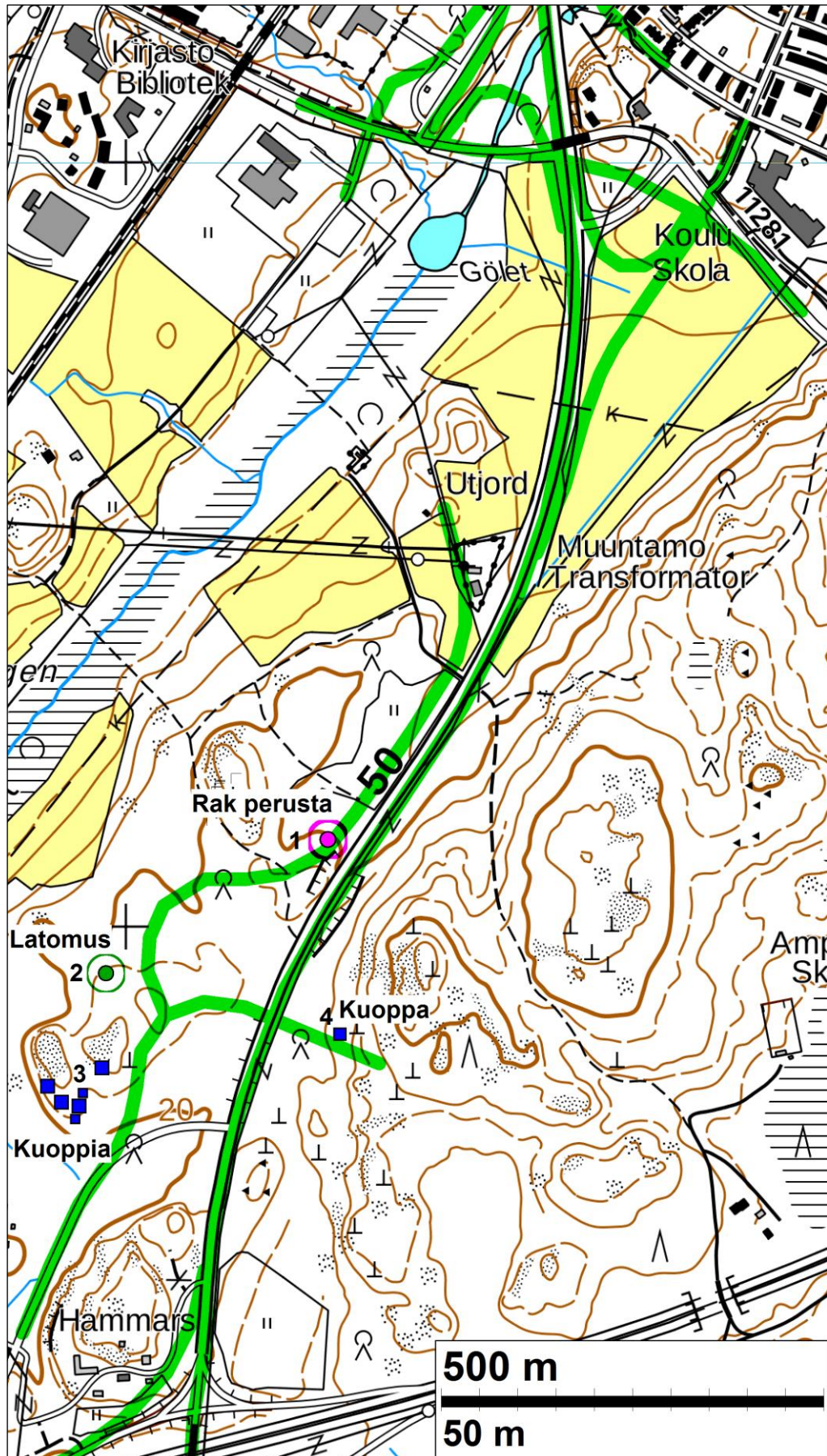

Sundsbergin liittymästä eteläetelään Pellossa en havainnut mitään mainittavaa

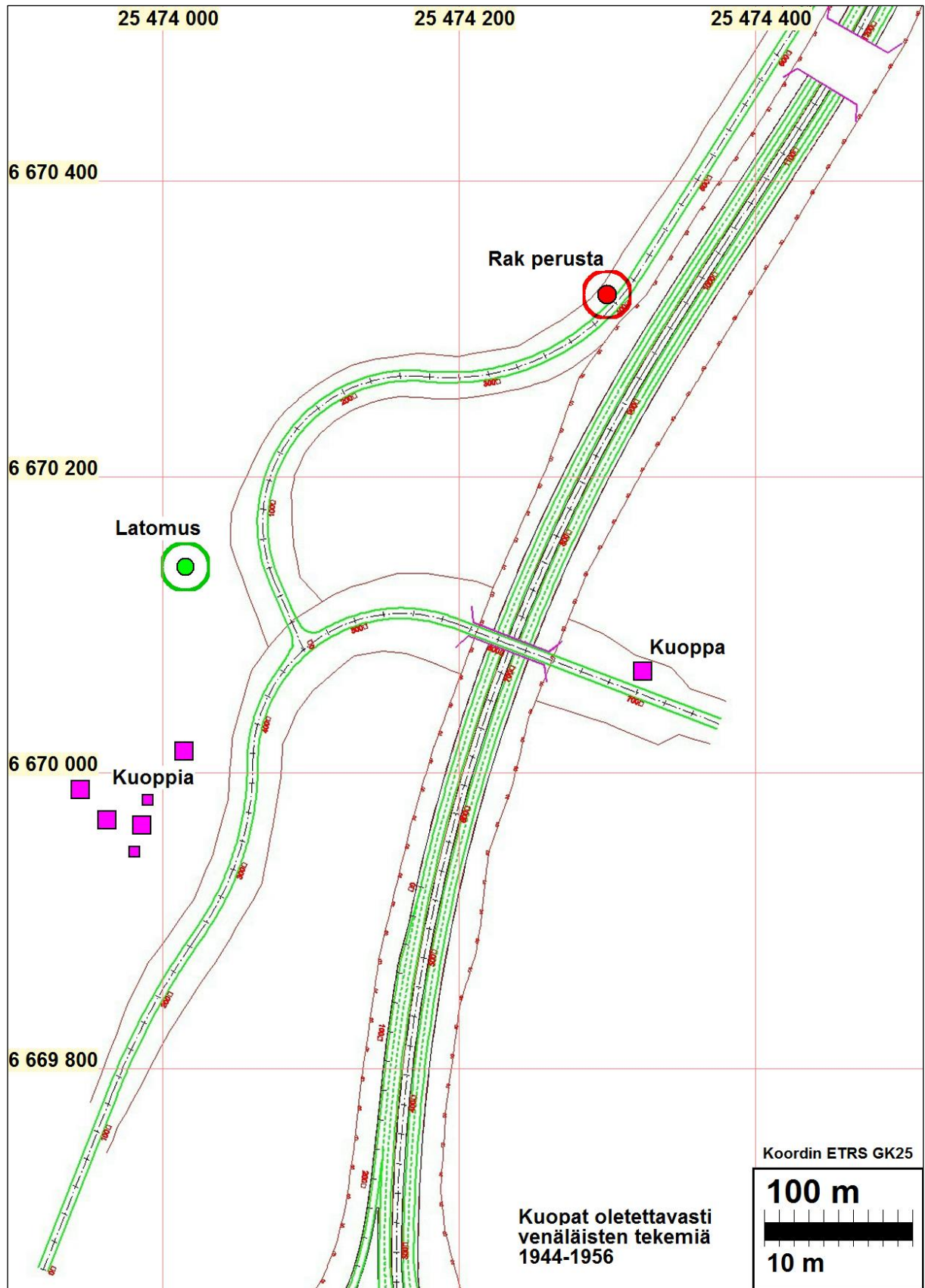

Sähköaseman eteläpuolista vanhaa peltoa

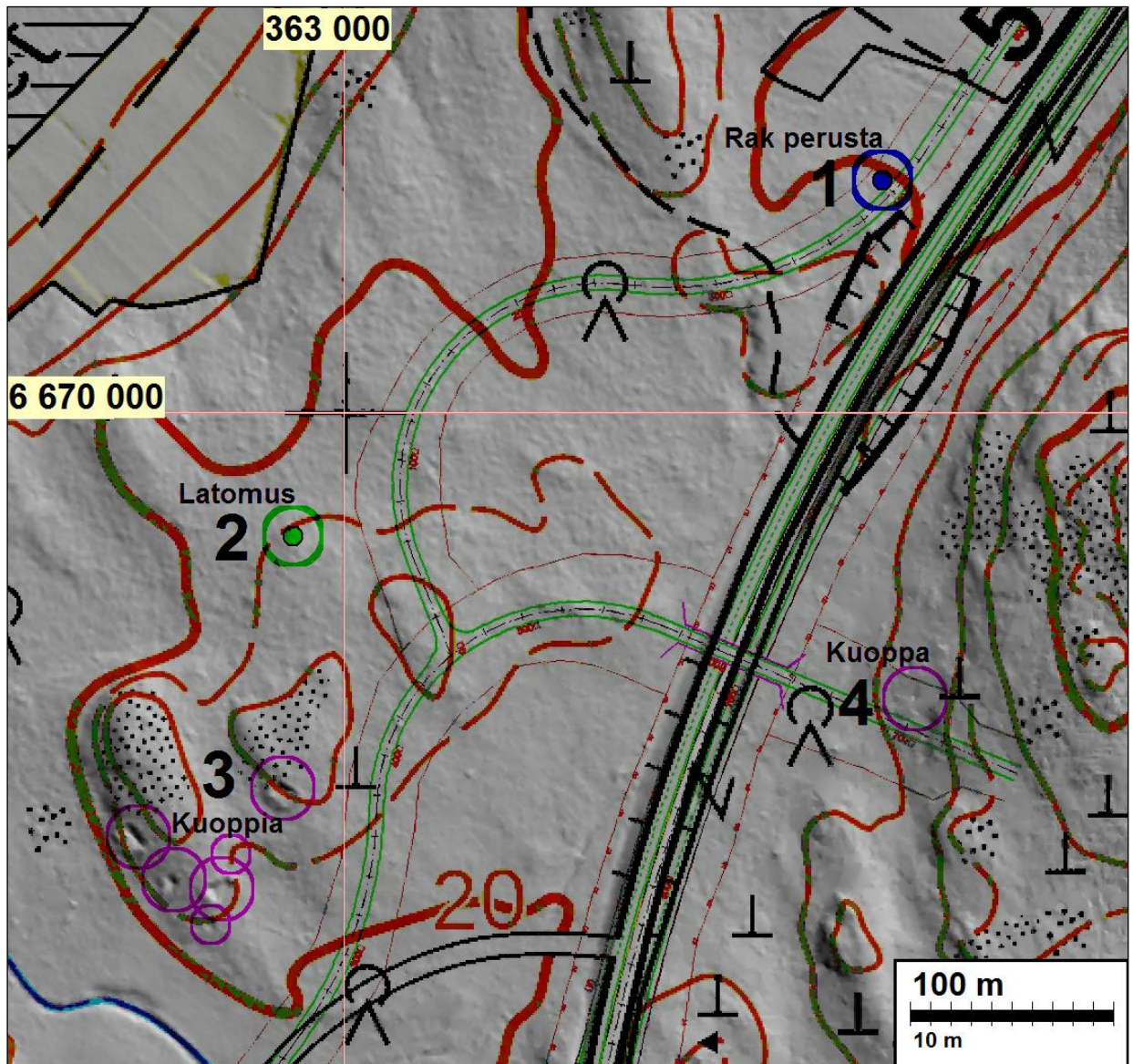
Kartat

Suunnitellut uudet tiet ja liittymät vihreällä. Raportin kohteet kohdenumeroin ja eri symbolein.

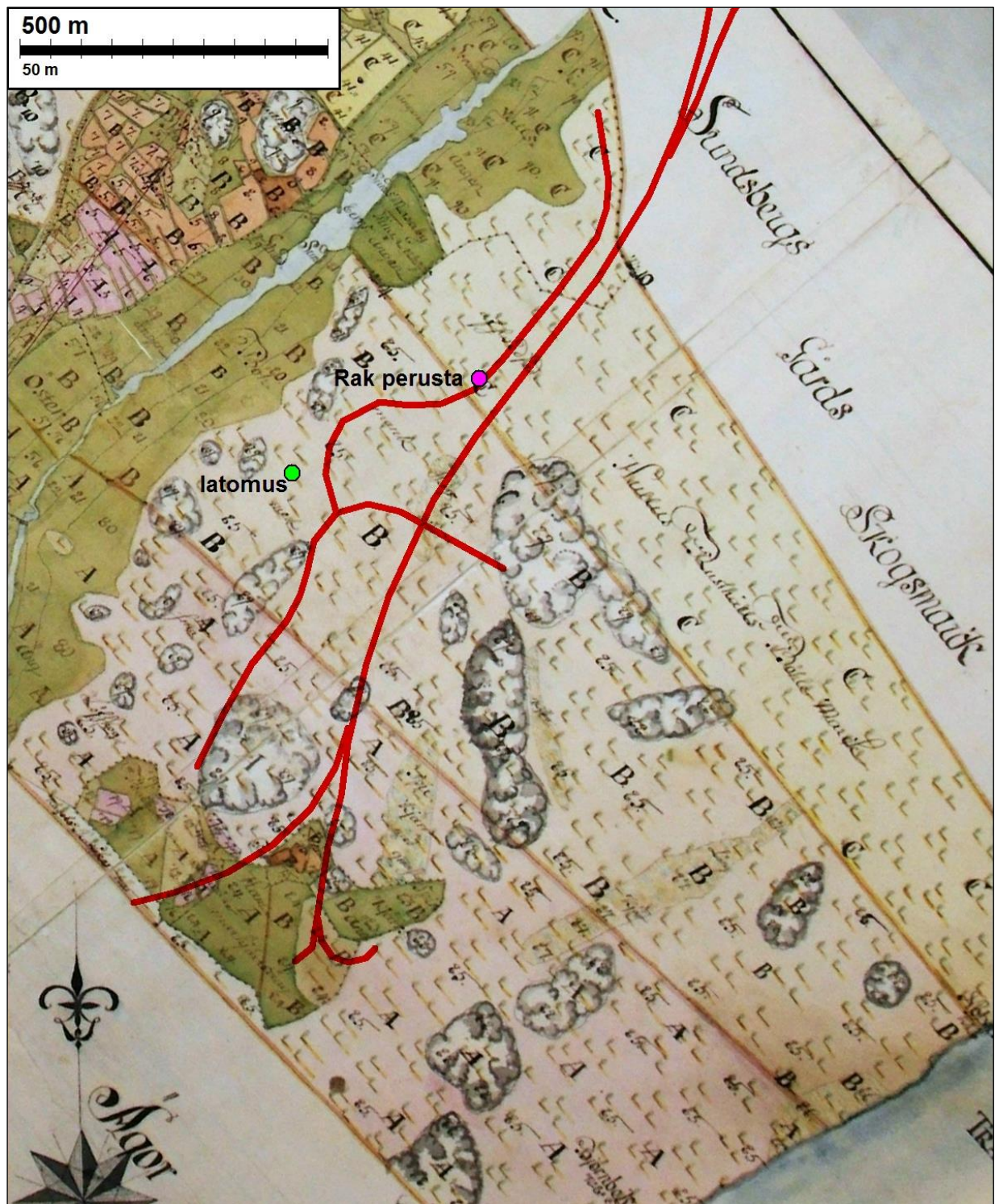

Ote suunnitelmakartasta johon on merkitty havainnot (koordinaatit ETRS-GK25)

Kohteet 1-4 ja tiesuunnitelma. Pohjalla maastokartta ja maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta laadittu vinovalovarjoste (1 pikseli = 0,5 m)

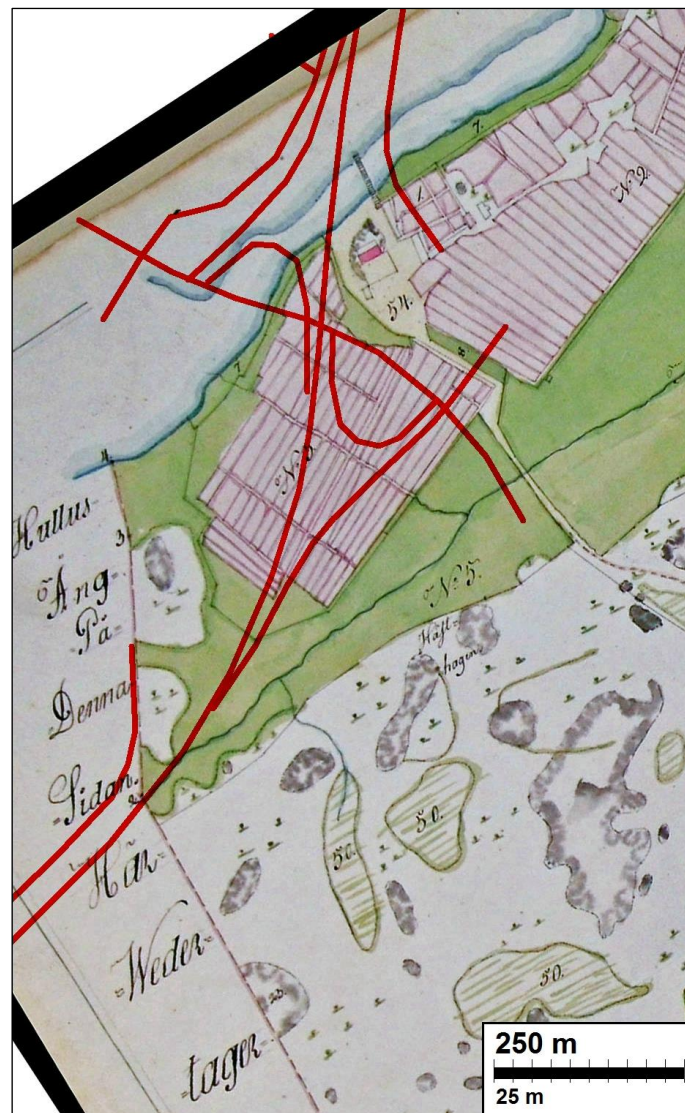
Vanhoja karttoja

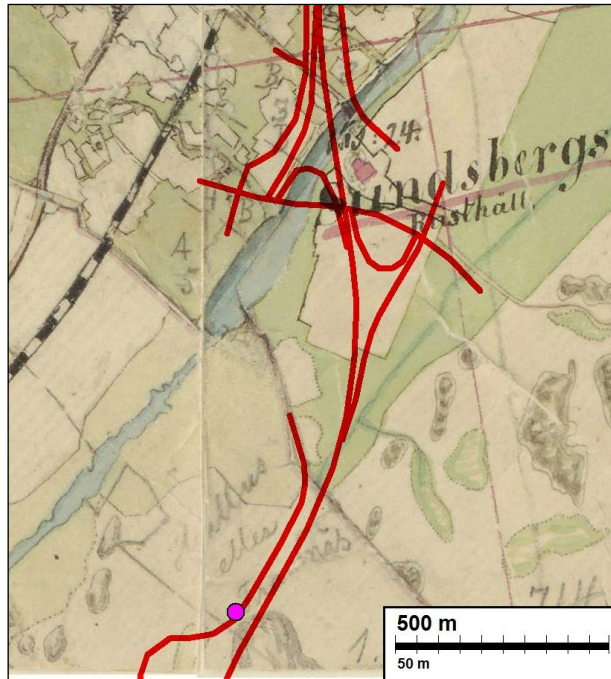
Ote Ingvaldsbyn (Inkilä) kartasta v. 1778. Päälle on piirretty Kehä III parannussuunnitelma ja inventoinnissa havaittu rakennuksenpohja ja kivilatomus.

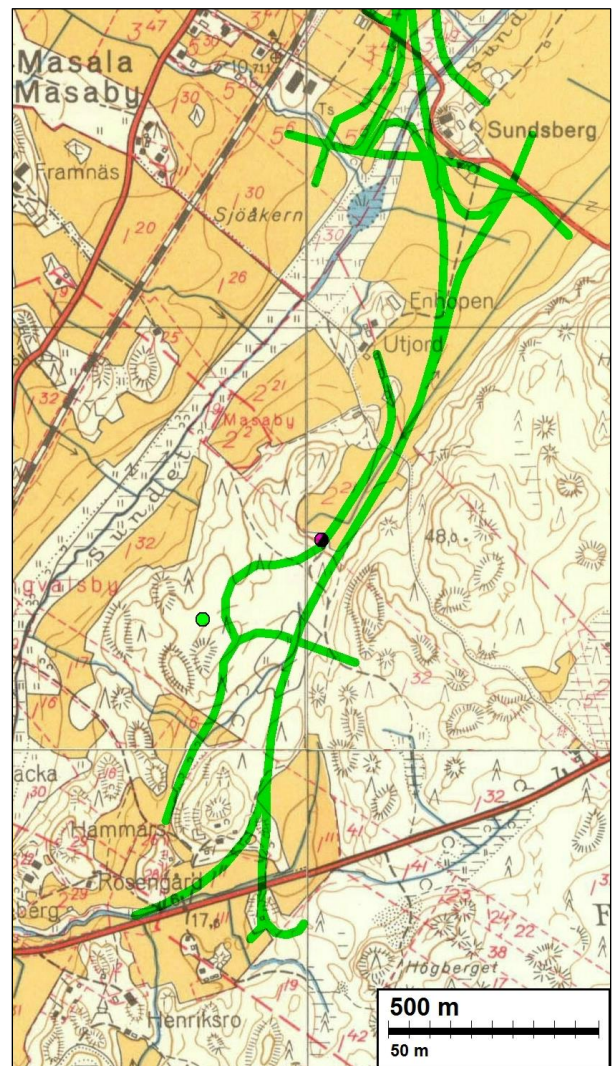
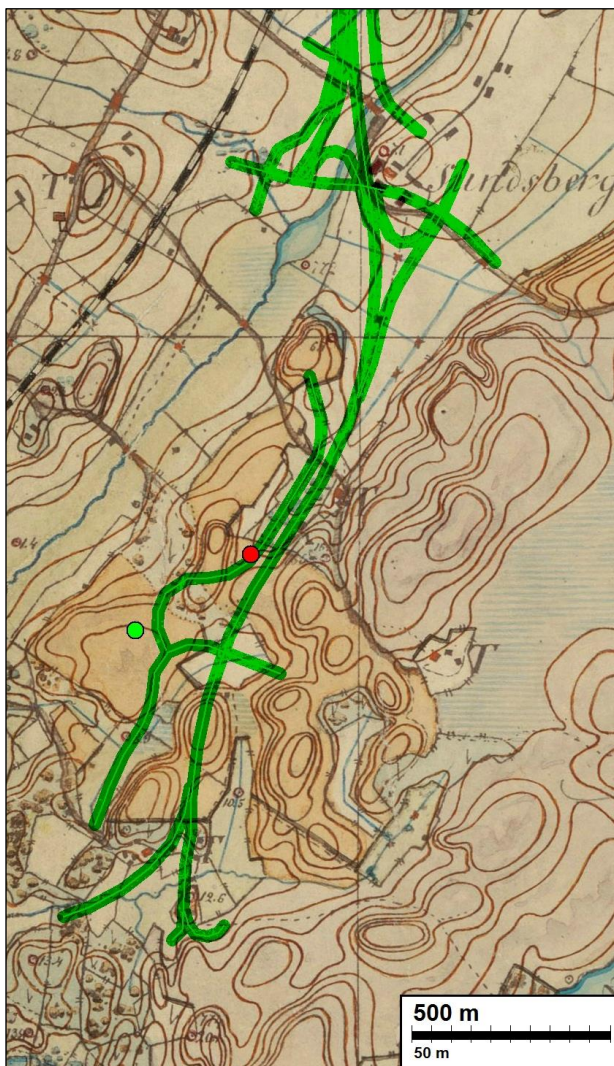
Ote Inkilän ulkometsän kartasta v. 1761 – sama alue kuin ed. kartalla Sundetin kaakkoispuoli.

Ote Sundsbergin Rusthollin karasta v. 1777. Päälle on piirretty Kehä III parannussuunnitelma

Ote pitäjänkartasta 1840-luvulta. Tiesuunitelma piirretty päälle punaisella samoin havaittu rakennuksen perusta.

Otteet Senaatinkartasta v. 1871 ja peruskartasta v. 1961. Havaittu rak perusta ja kivilatomus merkitty palloilla.

Havaintopaikat**1 KIRKKONUMMI SUNDSBERG ETELÄ 1**

Mjtnnus:

Rauh.lk: muu kulttuurihistoriallinen kohde

Ajoitus: historiallinen

Laji: rakennuksen perusta

Koordin: N: 6670 114 E: 363 265 Z: 20 ±1 m
 X: 6670 494 Y: 2530 034
 P: 6672 915 I: 3363 380

Tutkijat: Jussila 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kirkkonummen kirkosta 5,9 km itään, Kehä III:n länsipuolella 30m, Sundbergin liittymästä n. 870 m etelä-lounaaseen.

Huomiot: Paikalla on rakennuksen perusta, Perusta on tehty pääosin isohkoista luonnonkivistä, mutta siinä on ainakin yksi lohkottu kivi. Perusta on sammalpeitteinen. Se kohoaa maasta n. 40-50 cm. Perustan itäosa on kooltaan 4 x 4 m. sen lounaiskulmassa vaikuttaisi olevan uunin jäännöksi. Lounaiskulmasta - mahdollisesta uunista - länteen on n. 2 x 2 m laajuinen perustan osa. Rakennus sijaitsee vanhan pelon tai niityn reunamalla, metsän puolella, missä maasto hieman kohoaa sen pohjoispuolella olleesta niitystä (joka nyt metsittyä). Puustosta päätellen jäännös on yli 40 v vanha, mutta kunnostaan päätellen se tuskin on 1700-luvulta tai sitä varhaisempi - mikä tietenkin on oletus.

Missään vanhassa kartassa ei ole paikalle, tai sen lähialueelle merkitty rakennuksia (kartat 1765, 1777, 1778, 1840, 1871, 1961, kuninkaankartasto). Lähin rakennus on ollut v. 1872 kartalle merkitty torppa, 260 m tästä koilliseen. Molemmat ovat sijainneet Hulluksen rusthollin (Ingvalsby) mailla. Vuoden 1961 peruskartalla paikalle tulee metsätie.

Rakennuksen ajoitus ja funktio eivät siis ole tiedossa. Se voisi olla pienen riihen tai saunan jäännös. Olettaisiin, että se on peräisin 1900-luvun alkupuolelta, mutta se voisi olla myös venäläisten jäljiltä, Porkkalan vuokra-ajalta.

Rakennuksen perustan länsipää

Rakennuksen perustan isompi itäosa.

Rakennuksen perusta pohjoisesta (suuren haavan ja kuusinäreiden välissä).

2 KIRKKONUMMI SUNDSBERG ETELÄ 2

Mjtunnus:

Rauh.lk: muu kohde

Ajoitus: ajoittamaton

Laji: tunnistamaton: kivirakenne

Koordin: N: 6669 939 E: 362 975 Z: 23 ±1 m

X: 6670 306 Y: 2529 752

P: 6672 740 I: 3363 089

Tutkijat: Jussila 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kirkkonummen kirkosta 5,6 km itään., kehä III:stä 210 m länteen ja Sundsbergin liittymästä 1,15 km lounaaseen, matalan kalliorinteen reunamilla.

Huomiot: Paikalla on pienen avokallion reunamilla kivilatomus, U:n muotoinen, kooltaan n. 2 x 1 m. Latomus on hieman epämääräinen. Se koostuu n. 30- 40 cm kokoisista maakivistä. Latomuksen "U":n alaosa osoittaa länteen, jokilaaksoon. Latomuksen itäpuoli on kivikkoista ja sen koilliskulmassa on isompi maakivi. Ei ole aivan mahdollonta etteikö latomus voisi olla luontainen, mutta todennäköisemmin se on ihmistekoinen. Sen funktio ja ajoitus ei ole tiedossa. Missään vanhassa kartassa alueella ei ole mitään merkintöjä, eikä rajaa. Latomuksen olemuksesta ja sisäpuolesta päätellen, olettaisin, että se ei ole kovin vanha. Se voisi liittyä Porkkalan vuokra-aikaan.

Kivilatomuksen länsipuolelta.

3 KIRKKONUMMI SUNDSBERG ETELÄ 3

Mjtunnus:
 Rauh.lk: Muu kulttuurihistoriallinen kohde
 Ajoitus: historiallinen: uusiaika, 1940-50 luku
 Laji: varustus

Koordin: N: 6669 766 E: 362 938 Z: 24 ±2 m

X: 6670 132 Y: 2529 723
 P: 6672 567 I: 3363 052

Tutkijat: Jussila 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kirkkonummen kirkosta 5,5 km itään. Kehä III:stä parisataa metriä länteen ja kantatie 51:n liittymästä 500 m pohjois-luoteeseen

Huomiot: Kallioisen mäen etelärinteellä on n. 80 x 70 m laajuisella alueella varustusten jäänteitä. Ne ovat ilmeisesti peräisin Porkkalan vuokra-ajalta 1944-1956. Alueella on neljä isohkoa kaivantoa ja kaksi pienempää.

N 6669812 E 362969, 8 x 14 m, 0 -muotoinen kaivanto, josta kapea aukko pitkältä sivulta lounaaseen.

N 6669790 E 362897, 8 x 16 m, 0 -muotoinen kaivanto, josta kapea aukko pitkältä sivulta lounaaseen.

N 6669768 E 362915, 6 x 10 m, 0 -muotoinen kaivanto, josta kapea aukko pitkältä sivulta lounaaseen.

N 6669763 E 362941, 10 x 18 m, 0 -muotoinen kaivanto, josta kapea aukko pitkältä sivulta lounaaseen.

N 6669782 E 362944, soikea kuoppa, halk n. 5 m

N 6669746 E 362934, soikea kuoppa, halk n. 3 m

Mainittakoon, että samanlaisia isoja 0 muotoisia kuoppia, josta keskiosa ei ole kaivettu olen nähnyt Ähtärissä 1. ms aikaisten varustusten yhteydessä. Ilmeisesti "ohjesääntö" on näiden osalta ollut sama 1940-luvulla kuin 1910-luvulla. Kuoppien funktiota en tiedä, mutta voisivatko olla esim. ammuskursuja?

pohjoisin kuoppa lännestä.

Pohjoisin kuoppa idästä – kuopan itävallia etualalla. Kuopassa kasvaa iso kuusi.

Läntisin kuoppa idästä.

Lounaisin kuoppa pohjoisesta.

Eteläisin ja suurin kuoppa etelästä.

4 KIRKKONUMMI SUNDSBERG ETELÄ 4

Mjtunnus:

Rauh.lk: Muu kohde

Ajoitus: historiallinen: nykyaika, 1940-50 luku

Laji: Kaivanto, mahd varustuksen jäännös

Koordin: N: 6669 859 E: 363 281 Z: 26 ±1 m

X: 6670 240 Y: 2530 062

P: 6672 660 I: 3363 396

Tutkijat: Jussila 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kirkkonummen kirkosta 5,8 km itään.

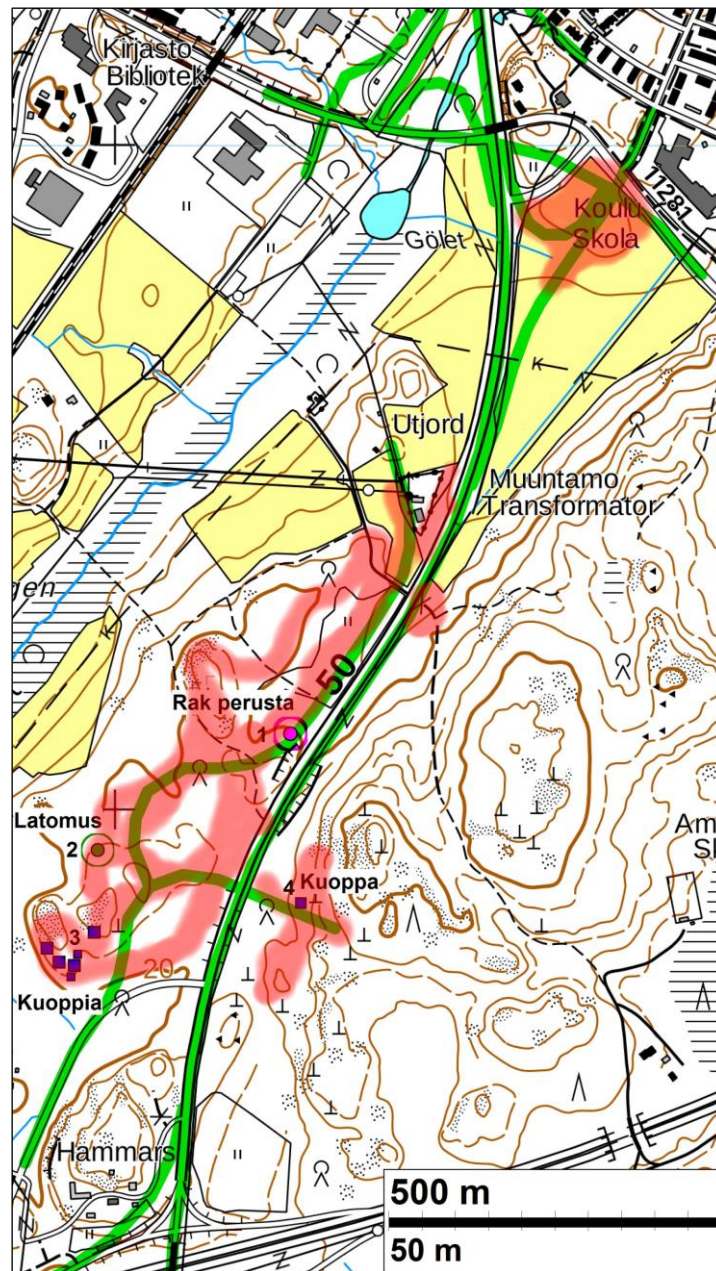
Huomiot: Jyrkän kalliorinteen juurella on pitkulainen kaivanto, kooltaan n. 12 x 4 m. Etelä-pohjoissuuntainen kaivanto kaartuu päistään länteen. Kaivanto vaikuttaa samantyyppiseltä, mutta "kesken jääneeltä" kuin 300 m lännessä olevat venäläisten tekemät kaivannot. Kaivannon pohjalla oli vettä, mistä syystä ehkä sen "tekeminen" on jätetty kesken (spekulaatiota). Puusto paikalla on nuorehkoa ja tiheää kuusinäreikköä.

Kaivanto pohjoisesta. Alla etelästä.

Liite: tarkastetut alueet

Punaisella merkityt alueet jotka katsottiin tarkemmin paikan päällä maastossa. Koko alue tarkastettiin eri tavoin, kuten mm. kartta- ja laserkeilausaineiston avulla. Katse ulottui paikoin punaisella merkittyä aluetta laajemmalle.